

Araştırma Makalesi (Research Article)

Egeia, 2021, 9: 141-161

Gizem ORÇİN¹

Orcid No: : 0000-0002-2740-7236

¹ Doktor

sorumlu yazar: gizemorcin@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

Astroloji, İnternet Gazeteleri, Kültür Endüstrisi,
Mutluluk, Söylem Analizi.

Keywords:

Astrology, Online Newspapers, Culture
Industry, Happiness, Discourse Analysis.

Kitleleşen Sığınakta Bir Mutluluk Vaadi: Günlük Astroloji Sayfaları Üzerine Bir Analiz

A Promise Of Happiness In A Mass Shelter: An Analysis Of Daily Astrology Pages

Alınış (Received): 20.09.2021

Kabul Tarihi (Accepted): 22.10.2021

ÖZ

Tarih öncesi çağlardan beri insanlar, gelecek durumlar, olaylar ve kaderleri hakkında bilgi edinmek istemişlerdir. Bu arayış, modern hayatın yoğun temposu altındaki kitleler için de halen geçerlidir. Başarı, sağlık ve mutluluk ihtimalleri üzerinde şekillenen bu talep, astroloji alanında karşılık bulmaktadır. Bir inanç sistemi olduğu kadar, bilim ve rasyonalite dışı bir sahte bilim (pseudoscience) olarak da tanımlanan astroloji, kitle toplumunun en büyük kaçış alanlarından birisidir. Bu çalışmanın amacı, standardize edilmiş ve seri üretime indirgenmiş bir yaşam idealini kitlelere pazarlayan ve kültür endüstrisi işlevi gören günlük astroloji yorumlarını irdelemektir. Bu bağlamda, ülkemizde en çok tıklanan kitle gazetelerinden olan Habertürk, Hürriyet, Milliyet ve Posta gazetelerinin internet sayfalarındaki günlük astroloji sayfaları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini olarak ele alınan bu gazetelerin 1-15 Temmuz 2021 tarihleri arasındaki astroloji yorumları, mutluluk vadedici özellikleri ve karakter tipolojileri üzerinden analiz edilmiştir. Bu analiz, astroloji söyleminin yapısal ve içeriksel boyutları çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Böylece, farklı kitle gazetelerinin astroloji söylemine nüfuz eden mutluluk formüllerinin ve karakter inşalarının postmodern dünyanın arzuladığı bir yapıyı meşrulaştırdığı sonucu ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

Since prehistoric ages, humans have wanted to learn about future situations, events and destinies. This pursuit is still valid for the masses under the intensive tempo of modern life. This demand which shaped on the possibilities of success, health and happiness finds a response in the field of astrology. Astrology, which is defined as a belief system as well as an unscientific and irrational pseudoscience is one of the biggest escape areas of mass society. The aim of this study is to examine the daily horoscopes that market a standardized and reduced to mass production ideal of life to the masses and function as a culture industry. In this context, the daily horoscopes of Habertürk, Hürriyet, Milliyet and Posta newspapers, which are the most popular mass newspapers in our country were examined. The astrology interpretations of these newspapers, which were selected as the sample of the research, between 1-15 July 2021 were analyzed through their promise of happiness features and character typologies. This analysis was carried out within the framework of the structural and contextual dimensions of the astrological discourse. Thus, it was concluded that the happiness formulas and character constructions that permeate the astrological discourse of different mass newspapers legitimize a structure desired by the postmodern world.

* Bu çalışma, 29 - 31 Ocak 2020 tarihlerinde Kayseri Üniversitesi'nde düzenlenen USBIK 2020 - 3. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan "Bir Mutluluk Vaadi Olarak Astroloji: Sanal Kadercilik ve Mutluluk Reçetesi" başlıklı özet bildirisinden genişletilerek türetilmiştir.

GİRİŞ

Tarih öncesi dönemlerde insan-doğa ilişkisi düzleminde gerçekleşen olaylara ve durumlara dair bilinmezlikleri ortadan kaldırmayı arzulayan insanlar, münecimlik, gelecek bilimi ve kehanetler üzerinden geleceğe dair merakını gidermek istemişlerdir. Bu ilgi ve merak, modern dönemde çok daha fonksiyonel olan araçlar evreniyle doruk noktasına ulaşmıştır. Güneş, Ay ve gezegenlerin hareketleri üzerinden geleceği önceden tahmin etme imkânı sağlayan astroloji, modern dönemin kitle insanı için adeta bir sığınağa dönüşmüştür. Modern bilim sahasında *pseudoscience* (sahte bilim, sözdebilim) olarak ele alınan astrolojinin bilimselliği tartışmalı olsa da, yeni medya çağında oldukça geniş çevrelere eriştiği ve daha pratik bir hal aldığı söylenebilir. Öyle ki, modern toplumun vazgeçilmez bir ürünü haline gelen astroloji yorumları, günlük gazetelerin ve dergilerin sayfalarından, internet sitelerine ve televizyon programlarına, popüler içerikli bloglara, Youtube yayınlarına ve diğer birçok alana sirayet etmiştir. Hatta astro-moda, astro-yönetim, astro-eğitim gibi benzer alanlarla ilişkilendirilen eğilimler, astroloji ile ortaklık kuracak şekilde yeniden yorumlanmaya başlanmıştır. Böylelikle, “sıvı modern zamanımızda kendimizi güvencesizlik ve belirsizlik içinde” (Bauman, 2013: 127) hissettiğimiz her an astrolojiyi bir kaçış ve rahatlama alanı olarak bulmamız kolaylaşmıştır. Kitlesele zehirlenmenin kucağına düşen kitle insanı “düzenin rahatına erişmek ve kaosun kuşklarından arınmak için” (Bauman, 2003: 78) mutluluk ve umutla dolu astrolojiye sığınırken, astrolojik söylem, mutluluğu pazar değeriyle ölçmeyi sürdürmektedir.

Bu çalışma, bir kültür endüstrisi formu olarak ele alınabilecek olan (Adorno ve Horkheimer, 2010) astrolojinin bu denli yükselişe geçtiği dönemde günlük astroloji sayfalarının içeriklerine detaylıca bakmayı hedeflemektedir. Özellikle post-pandemik düzende yoğunluğunun gittikçe arttığı gözlemlenen astroloji alanı, kitle insanının zaaflarından kök salmaya devam etmektedir. Makale, kişisel gelişimin indirgemeci, basitleştirici şablonlarına teslimiyetin önünü açan, hayaller, umutlar ve mutluluk döngüsünün tek bir kurtuluş an'ına indirgendiği astrolojik anlatının yeni medya çağında nasıl kurgulandığını açıklamaya çalışmaktadır. Bu amaçla, çalışma, astrolojik söylemde egemen olan mutluluk vaatleri ve bu vaatlerin öznesi olan karakter yapıları üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışma kapsamında Habertürk (H¹), Hürriyet (H²), Milliyet (M¹) ve Posta (P¹) gazetelerinin 1-15 Temmuz 2021 tarihleri arasındaki günlük astroloji yorumları, kapitalist kültürün inşasına dayalı olarak yüceltilen karakter tipolojileri ve aldatici mutluluk reçetelerine yönelik detaylar üzerinden irdelenmiştir. Bu detayların analizi için astroloji söyleminin hem yapısına hem de içeriğine yönelik bir çerçeve analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, Chodorow (2007), Sennett (2012)

ve Riesman'ın (2016) çalışmalarından esinlenilerek, dört gazetenin astroloji yorumlarındaki karakter yapısı ve mutluluk formüllerine yönelik iki farklı tablo oluşturulmuş ve bu tablolar, her bir gazeteye teker teker uyarlanmıştır. Gazetelerin astroloji söylemine nüfuz eden ve sıklıkla kullanılan anahtar kelimelere yönelik tablo ise kitle gazetelerinin astroloji yorumlarında yinelenen ifadeleri göstermesi açısından çalışmada yer almıştır. Çalışma sonucunda, gazetelerin günlük astroloji yorumlarının kategorik olarak ruhsal uyumsuzluk, duygu karmaşası ve güvenilmeyen insan ilişkilerini tesis ettiğine yönelik bulgular elde edilmiştir. Dört farklı kitle gazetesinin astroloji söylemlerinde belirli farklılık ve benzerlikler olsa da, bu gazetelerin mutluluk, esenlik, huzur ve başarı gibi değerleri paketlenmiş bir ürün gibi sattığı sonucu ortaya çıkmıştır.

BİLİM VE SAHTE BİLİM TARTIŞMALARININ IŞIĞINDA ASTROLOJİ

Yaşadığımız dünyanın gittikçe şans ve kadercilik yönelimli eğilimlerle dolu olması, eş zamanlı olarak, fal, şans oyunları, astroloji gibi popüler kültür ürünlerinin yükselişe geçmesine neden olmuştur. Hem dünya genelinde hem de Türkiye'de oldukça popüler ve yaygın olan bu ürünler, bilim çevrelerince bilime aykırı uygulamalar olarak tanımlanmaktadır. Ancak astrolojinin modern dünya içerisindeki pozisyonu özellikle pandemi sonrası dönemde baskın hale geldiğinden bu tartışmaların tekrar alevlenmesi de kaçınılmaz hale gelmiştir. Türk Dil Kurumu'nda astroloji sözcüğü, Fransızca *astrologie* (yıldız falcılığı) anlamlarına karşılık gelecek şekilde kullanılmakta ve astrolojinin, yıldızlarla ilintilendirilen çalışmaların zemininde yer aldığı bilinmektedir. Oxford Sözlüğü'nde ise “insan ilişkilerini etkiledikleri inancıyla yıldızların konumları ve gezegenlerin hareketlerini çalışma” (Oxford English Dictionary, 2021) olarak tanımlanmaktadır. Astrolojinin yıldızları merkeze alarak insan ve toplumlar hakkında yorumlarda bulunması esasında oldukça eski zamanlara dayanmaktadır. “Astrolojinin beşiği Babil'dir. Milattan birçok yüzyıl önce, birçok ülkede, Mısır, Yunanistan, İran ve Hint'te uygulanmaktaydı” (Atamtürk, 2003: 72). Tarihsel geçmişi oldukça eskilere dayanan astrolojinin doğayla ilişkilendirilmesi, doğal süreçlerin insan ve toplum yaşantısıyla bağlamını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle, astrolojik eğilimlerin mitsel ve kutsala dayanan bir mistik yönünün olduğu düşünülmektedir. “Dinî olanı sosyal teorilerle açıklama gayreti ve dışarıdan bir bakışla analiz çabası, kutsal olanın modern devirde önemini kaybetmediğini gösteren bir durumdur. Astroloji bu karmaşık tabloda New Age uygulamaların parçası olarak spiritüel ama dînî olmayan bir yaklaşım olarak yer almaktadır” (Pınarbaşı, 2020). Böylelikle, astroloji modern zamanların seküler inanış biçimine denk düşecek olan popüler ve kitlesel bir kültür formu olarak tanımlanmaktadır. “Astroloji, geçmiş ile gelecek arasındaki bağlantıyı uzun

geçmişinin taşıdığı mit aracılığıyla kurarken, kendini var eden mitsel öykülerden yeni ürünler oluşturma yeteneğine sahip olur” (Yetkin, 2016: 36). Mistisize edilmiş bir anlatı içerisinde astroloji, zaman çizgisini çeşitli düzlemlerde kullanarak, anlatısına işlevsellik kazandırmaktadır. Astrolojinin, tarihsel süreç içerisindeki en temel misyonlarından birisi geleceği tahmin etmek, insanları şimdi’de geleceğe hazırlamak ve öngörülerde bulunmaktır. Bu yönüyle astrolojik yorumların anlatısı geniş bir zamansallık çizgisini içermektedir.

Mite özgü öğeler taşıyan ve modern zamanda insanın merak duygusunu gideren astrolojinin, bilimselliği inkâr edilen tartışmalı bir kültürel alan olarak belirlediğini söylemek mümkündür. “Astroloji gökyüzündeki hareketler ile yeryüzündeki olayların, koşulların ve durumların bağlantısını araştıran bir bilim dalı” (İlhan, 2004: 13) olarak tanımlanmasına rağmen, astrolojinin bir sahte veya sözde bilim olarak adlandırılması farklı araştırmacıların yoğunluklu olarak mutabık oldukları bir konudur.

Astroloji, gök cisimlerinin hareket ve konumlarının günlük yaşantınızı, vücudunuzu, Dünya’da olan neredeyse her şeyi etkilediğini iddia etmektedir. Astrologlar, insanlığın geçmiş ve gelecek tüm deneyimlerinin göklerde yazılı olduğunu savunmaktadır. Astroloji, gök cisimlerinin hareketleri gözlenerek geleceğe dönük bilgi elde edilebileceğini öne süren bir sözdebilimdir (Uyar, 2016: 51; Topal, 2020: 30).

Astrologların insan ve doğa ilişkisini yorumlama tarzı herhangi bir bilimsel iddia gibi ortaya sürülmediği için, bu alan yoğunluklu olarak eleştirilmektedir. Astrolojinin bilimsel olma iddiasının astroloji ile ilgilenenler tarafından da tamamen kabullenildiği söylenemez. Bilimsel standartların dışında hareket eden astroloji alanı, kaderci bir çizgide yorumlarını güçlendirmekle beraber, evrensel ve genel iddialarıyla bilimsel bir zemine sahipmiş gibi hareket etmektedir. Yardımcı (2019: 569), filozoflar ve bilim insanları arasında astroloji, ufoloji, homeopati, yaratılışçılık gibi alanların söz konusu olduğunda, bu alanların sözde bilimler olarak kabul edilmesi konusunda dikkate değer bir uzlaşmanın olduğundan bahsetmektedir. Sözde bilim, bilim gibi görünen ama bilimin standartlarını taşımayan disiplinlere denilmektedir (Uyar, 2020: 15). Topal’a göre ise (2020: 31), astroloji sahte bilimle sabitlikten beslenir ve bu nedendir ki, tüm sahte bilimler birer akıl tutulması ürünüdür. Bu çerçevede, bilim ve sözde bilimin düşünme yöntemlerinin ayrışma noktaları şu şekilde özetlenebilir:

Thagard, bilim ve sözde bilimler arasındaki farklarını sıralarken bilim insanlarına korelasyon temelli düşünme, sözde bilimcilere ise benzerlik temelli düşünme davranışlarını atfeder. Ona göre bir bilim insanı iki olay arasında bir neden sonuç ilişkisi olup olmadığını değerlendirirken bir örneklem oluşturarak korelasyon arayışına girer. Bir sözde bilimci içinse iki olay arasında ilişki kurmak için birbirlerine bir şekilde benzerlik göstermesi yeterlidir (Uyar, 2020: 15).

Belirli bir metodolojiye uygun olarak gelişen bilimsel araştırma sahası, sözde bilim alanında daha keyfi, serbest ve yorum odaklı ilerlemektedir. Bunge (1984), bilim ve sözdebilim ayrımının yanı sıra ‘araştırma sahası’ ve ‘inanç sahası’ ayrımı yapmış ve din, politik ideoloji ve sözdebilimlerin inanç sahasında bulunduğunu belirtmiştir. Esasında, sözde bilim olarak adlandırılan bu alanlar, en başında bilimsel bir öz barındırmamasıyla zaten bilim kategorisinin dışında yer almaktadır. Topal (2020: 31), astrolojinin ne bir inanç ne de bilimsel bir uygulama olduğunu, bilim dallarına adeta yapışan ve ondan beslenip asıl sahte yüzünü gizlemeye çalışan bir parazit olduğunu belirtmektedir: “Astroloji, bir idrak yolları enfeksiyonudur. Zihni derinden etkiler ve motor duyuları uyuşturur.” Astroloji karşıtı bu tür söylemler, astroloji yorumlarının tamamıyla körleştirici yönleri üzerinden bir iddiada bulunmaktadır. “Günlük fal denilen astroloji, çürütülmesi en basit olan, iddiası test edilemeyen, yanlışlanamayan bir sözde bilimdir ve sözdebilimler, nesnellik, doğrulanabilirlik, test edilebilirlik, değişebilirlik, tekrar edilebilirlik, birikimlilik, ilerlemecilik, olgusalılık ve öngörülebilirlik gibi pek çok ölçüte” (Topal, 2020: 32; Uyar, 2016: 51) sahip değildir. Adorno’ya göre, geleneksel astroloji kurumsallaşmış bir batıl inançtır. Astrologlar ise özel durumu hakkında hiçbir şey bilmedikleri kişilere otoriter tavsiyeler sunmaktadır (Held, 1980: 95). Yanlış bilincin somutlaşmış hali olan astroloji, gerçeklik algısından uzaklaştıracak, problemleri ise çözmekten ziyade karmaşıklaştıracak bir yorum-analiz karmasıdır. Adorno, gizlilikle bağlantılı kendi inceliğinden/hafifliğinden türeyen modern astrolojinin soyutluğunu, “nihai ciddiyet yokluğu”na bağlamaktadır (Rigel ve Dursun, 2015: 232).

Astrolojiye yönelik yoğun eleştiri furçasının temelinde astrologların birer sözde bilimci olarak birtakım iddiaları bireylere doğru ve gerçekmiş gibi sunmaları ve bir yaşam pusulası görevi gördüğü iddiasını sürdürmesinde yatmaktadır. Astroloji sayesinde kişinin kendisini tanımaya rehberlik edeceği ve kişinin doğasına dair çok sayıda bilgi edinmesini sağlayacağı iddia edilmektedir. Yetenekleri, izlemesi gereken yol, yaşam dersleri, korkuları, saplantıları, çocukluk koşulları ve tüm bunlarla nasıl başa çıkabileceği astroloji sayesinde netleştirilebilir (İlhan, 2004: 13-14). Ancak Uyar (2020: 18-20), “sahte bilimlerin para, zaman ve kaynak israfı, eğitimsizliği teşvik, halk sağlığını tehdit, anti-demokrasi ve yanlış yönlendirme, üniversitenin ve bilimin saygınlığını zedelemek ve ayrımcılık gibi zararları” olduğuna işaret etmektedir. Sözde veya sahte bilimin bireysel ve toplumsal tahribatları astrolojinin ciddiye alınmasının sonuçlarıyla paraleldir. Astrologların oldukça kapsamlı, keskin ve iddialı yorumları ise herhangi bir bilimsel kriter içermeyen genel bir rehberlik havasını andırmaktadır. Popüler kültür ürünü olarak astrolojinin bu denli tartışmalı bir alana dönmesi,

astrolojinin gündelik yaşantıda daha baskın bir konuma sahip olmasına dayandırılabilir. “Kitle medyasının insanları uyuşturan, atomize eden, kitle ikna tekniklerine duyarlı kılınan, bunun da becerikli demagogların eliyle yürütüldüğü” (Gans, 2007: 67) medya çağında, astrolojinin adeta bir örümcek ağı gibi yaşam alanlarını sarması, bu alanın incelenmesini ve yarattığı duygu karmaşasının çözümlenmesini gerekli kılmaktadır.

POSTMODERN DÖNEMDE DUYGU KARMAŞASI VE ASTROLOJİ

Geleneksel medya döneminde sınırlı bir alana ve anlatı içerisine sıkıştırılan astroloji yorumları, dijital çağda oldukça geniş bir alana yayılmış durumdadır. (Post)modern dünyanın korku, stres ve gerilim yüklü doğası astrolojik ilginin yükselmesine, bu alanın duygu karmaşasının sığınağı olarak belirmesine sebep olmaktadır. Öyle ki, “belirsizlik güçlü kapitalizmin gündelik işleyişine sinmiş, istikrarsızlık normal durum” (Sennett, 2012: 30) haline gelmiştir. Belirsizlik, güvensizlik, risk ve endişe dolu dünyada emniyet ve güvence alanı aramak isteyen bireyler, umutsuzluk, gerginlik ve korku atmosferini dağıtması açısından çare olarak astroloji alanına yönelmektedir. Özellikle insani krizlerin, felaketlerin, doğal afetlerin veya salgın hastalık riskinin yoğun olduğu dönemlerde astroloji alanına olan yoğun kitle ilgisi, bir kurtarıcı özlemiyle birleşince daha da şiddetlenmektedir. Mevcut kriz anındaki soru işaretlerinin aydınlanmasını sağlayan ve geleceğin nasıl olacağı hakkında insanlara bilgi veren astrologlar bu dönemde birer kurtarıcı rolüne bürünmektedir. Defoe, *Veba Yılı Günlüğü*'nde Londra'daki 1665 yılındaki salgının dikkat çeken yönlerine ışık tutmaktadır: “İnsanların korkusu çağın yanılması diyebileceğimiz bir tuhaflıkla artıyordu, halk ne olduğunu çıkaramadığım bir nedenle kehanetlere, astrolojik uydurmalara, rüyalara ve kocakarı öykülerine daha düşkün olmuştu” (Defoe, 2020: 22). Astroloji, tarih boyunca, korkunun bir sığınağına dönüşerek, kitle insanının merakını gidermeye, korkularını bastırmaya ve yaşanan gerilimli atmosferden uzaklaşmaya yarayan büyük bir kaçış ve rahatlama alanı olarak görülmüştür. Astroloji, kadercilik, teslimiyetçilik ve ümitsiz bir bekleyişin donuk anına yapılan bir referans olarak bu gibi dönemlerde yükselişe geçmektedir. Defoe (2020: 28), “yazgılarını öğrenmek, amiyane tabiriyle alın yazılarını okutmak, yıldız haritalarını çıkarmak isteyenlerin, falcılara, hilekârlara ve astrologlara koşmaya başladıklarını” not düşerken, kaderci ve kabullenmeci anlayışın varlığına işaret etmektedir. Benjamin (2016: 26) ise astrolojinin de içinde olduğu kategorik oyalama taktiklerinden bahsetmektedir:

İnsanların üstüne tekniğin böylesine korkunç biçimde üşüşmesi yepyeni bir yoksulluk getirdi. İnsanı sıkboğaz eden fikir zenginlikleri burada bekliyor, astroloji ve yoga bilgeliğinin yeniden canlandırılışı, Hıristiyanlık bilimleri ve el fazlalığı buradan geliyor; vejetaryenlik ve skolastik ve spiritizmacılık, insanların arasına -daha doğrusu üstüne- böyle çıktı bu zenginlik, yani zenginliğin öteki yüzü.

Modern yaşamın çıkmazı böylelikle zenginlik görünümlü deneyimsel yoksulluğu ve gerçeklikten kaçışı ortaya çıkarmaktadır. Ancak Bauman (2014: 58), “astrolojiden, falcılıktan ve tılsımlardan yardım almaya çalışmak da piyango biletleri olarak geleceğini garanti altına almaya çalışmak da, bireysel olarak yapılan diğer önleyici eylem biçimlerine kıyasla o kadar da irrasyonel görünmemektedir” yorumunu yaparak, insan psikolojisinin belirli davranış modellerinin olağanüstü zamanlarda temelde rasyonel gerekçelere dayandırıldığını hatırlatmaktadır. Astroloji bu anlamda rasyonel bir hesapçılık çerçevesinde değerlendirilmeye alınabilecek ve pozitif göndermelerle insanı iyi hissettirecek olan sözde bilimsel bir uygulamadır. Astrolojinin ve türev alanların günümüzde sıklıkla odaklandığı nokta, bireyin mutluluğu, esenliği ve başarısıdır. Ancak kapitalizmin yumuşak yüzünde bütün imkânların sonsuz olduğuna dair yüksek bir inanç söz konusu olsa da, bireyin hedeflerine yönelmesinin önünde birçok set bulunmaktadır. Başarıya ulaşma reçeteleriyle dolu olan popüler kitaplar, başarısızlıkla baş etme konusunda büyük ölçüde sessiz (Sennett, 2012: 119) kaldığından, bu alanların gösterişli cümleleri çoğu zaman karşılık bulamamaktadır. Benzer şekilde, yeni medya ortamlarında mutluluğun nasıl inşa edileceğine dair sayısız kişisel gelişim kitabı, Youtube videoları, podcast’ler, astroloji yorumları ve diğer popüler kültür ürünleri var olsa bile, birçok insan mutluluğu arama konusunda talepkâr ama mutsuzlukla baş etme konusunda bilgisizdir. Çünkü bu uygulamalar, bireylere belirli davranışları gerçekleştirirlerse, er ya da geç mutlu bir yaşantıya erişeceği yönünde genel bir kabulü dayatmaktadır. Günümüz toplumlarında mutluluğun ve mutlulukla ilintili diğer kavramların tanımlanma biçimi görece hatalı ve indirgemeci olduğundan bireylerin bu duyguları yorumlama ve algılama eğilimleri de farklılaşmaktadır. Mutluluğa olan yoğun ilginin kapitalizmin doğasından ve teknolojiden kaynaklandığı belirten Davies (2015: 19), “mutluluğun kendisinin nesnel, fiziksel bir fenomen olmayabileceğini fakat sağlam, fizyolojik bir temeli olan çeşitli zevk kaynaklarının bir sonucu olarak ortaya çıkacağından” bahsetmektedir. Bir arzu, bir irade ve bir istek olarak mutluluğu ele alan Ahmed (2010: 10), mutluluğun bir teknik olarak araçsallaştırılmasını içeren pozitif psikolojinin, genellikle mutluluğu tanımlamak için ekonomi dilini kullandığını dile getirmektedir. Fromm ise (1994: 219) mutluluğu, insanın içindeki yaratıcılığın sağlamış olduğu bir başarı olarak görmektedir. Ona göre, “sevinç ve mutluluk, nitelik bakımından birbirinden farklı değildir; yalnızca sevincin tek bir şeyle ilgili olmasına karşılık, mutluluk sürekli ve bütünleşmiş bir yaşantıdır; birbirlerinden bu bakımından farklıdır; “sevinçler” den söz ederiz (çoğul olarak), ama yalnızca “mutluluk” deriz (tekil olarak)”. Mutluluğun sürdürülebilir bir duyguya dönüşmesi, başarı, huzur ve sağlık gibi diğer alanların da yolunda gitmesini şart koşmaktadır. Çünkü farklı insanlar için farklı anlamlar çağrıştıran mutluluk kavramı, hislerin,

duyguların ve ruh hallerinin tüm gölgelerini içermektedir (Baucells ve Sarin, 2012: 13). Dolayısıyla, hazır kalıp bir mutluluk şablonundan ziyade genele yayılması muhtemel olan bir duygu durumu olan mutluluk, kişisel gelişimci tanımlamaların ötesinde çok yönlü bir kavramdır. Özellikle dijital toplumun yarattığı sahte mutluluk anları bireyin daha büyük bir duygu karmaşası yaşamasına, mutluluğun erişilmesi kolay ve pratik bir duygu olarak algılanmasına yol açmaktadır. Mutluluk peşindeki bu bireyin düştüğü tuzağı Baudrillard (2005: 82-83) ortaya çıkan ikilikler üzerinden tanımlamaktadır:

Sanallığın mutluluğa yaklaşabilmesinin ön koşulu, mutluluğun sahip olduğu referansları gizlice elinden almasından geçmektedir. Size her şeyi vermiş gibi yaptığı sırada, aslında, her şeyi alıp götürmektedir. Onun aracılığıyla kusursuz bir özne haline gelmekte ancak kusursuzlaşan özne otomatikman bir nesneye dönüştüğünden paniğe yol açmaktadır.

Böylelikle, modernizmin labirentinde kaybolmuş birey, mutsuz anların ağır yükünü taşıyan bir mutluluk arayışına girmektedir. Bu durum, modern insanın zoraki mutluluğunun portresini çizen Genazino'nun (2019) mutsuzluk zamanında mutlu olma deneyimine yoğunlaşan hikâyesini andırmaktadır. Endişe yaratan çatışmalarla dolu dünyanın bütün mutlulukları mutsuzluktan mustarip (Bauman, 2003: 286) olduğundan, iç içe geçmiş duygusal bunalım kaçınılmaz hale gelmektedir. Ancak bu gerçekliğin örtbas edilmesine aracılık eden astroloji gibi popüler kültür ürünleri mutluluğu satın alınabilir bir metaya dönüştürmektedir. Adorno, *Minima Moralia* (2012: 66) adlı çalışmasında reçeteli mutluluk kavramıyla, bir nevrozlunun istemeden de olsa birçok şeye gönüllü olmasını ve böylece yaşama dair hevesli görüntüsü yaratmasını dile getirmektedir: “Bu ‘yaşam her şeye karşın iyidir’ mesajını vermeye yaramaktadır”. Mutluluk odaklı yaşam anlatısı, pasif bireyi oyalamaya yarayan çeşitli uygulamalarla yürürlüğe girerken, burjuva mutluluk anlayışını, burjuva birey arzusu üzerinden şekillendirmektedir. İnsanların düşlerinden vazgeçmemeleri hakkındaki bir inanca dayandırılan bu anlayışı Adorno ve Horkheimer (2010: 345-346) şu şekilde özetlemektedir: Burjuva eğitimi resmi olarak ideale, “güzel ve iyi olan her şey”e yöneliktir: kahramanlara coşkulu bir hayranlık duyulmasını sağlar; samimiyeti, fedakârlığı, cömertliği göklere çıkartır. Birey merkezli, haz odaklı bu çözüm yolu, esasında kişiye ve ana özgü olan ‘popüler hazların’ bir (Fiske, 2012: 65) izdüşümü olarak değerlendirilebilecek olan astrolojide de mevcuttur. Standardize edilmiş olan mutluluk basamaklarına erişmek için belirli hedefler, amaçlar ve yollar sunulmakta, bunlara uyulduğu takdirde her türlü başarıya ulaşılabileceği iddia edilmektedir. “Bireysel mutluluğun ideal tipinin bileşenlerini oluşturan bu amaçlara ulaşmanın tek yolu, bireyin, yıldızların etkilerinin önerdikleri tutum ve tavırlara uymasından geçer” (Atamtürk, 2003: 82). Ancak astroloji yorumlarında hâkim olan söylem, bireysel mutlulukla sınırlandırılmış bir öykünün

dışavurumdur. Öyle ki, bireyin mutluluğunu nihai hedef olarak belirleyen bu söylem, toplumsal uyumun ve uzlaşmanın imkânını çoğu zaman sorgulamamaktadır. “Başarı formülleri, kendini satmak, kişiliğini beğendirmek, mükemmellik, neşelilik, kavgacılık gibi terimlerle ifade ediliyor ve benzeri etiketler ödül kazanan kişilik paketinin üzerine yapıştırılıyor” (Fromm, 2006: 100). Bu şekilde, rekabetçi zihniyetin ağır bastığı ve başarının kişiselleştirildiği, kolektif mutluluğun ise arka planda kaldığı bir durum ortaya çıkmaktadır. Kapitalist liberal söylemin konformist sınırlarını pekiştiren bu anlatı, “her soruya verdikleri dümdüz ve kesin cevaplarla sorunları çözmeyen, sadece bazı kaba dayanak ve çıkış noktalarının yardımıyla her türlü çözüm imkânının ötesine atan astrolog ve ruhçuları” (Adorno, 2012: 253) otoriter ve kurtarıcı bir figür haline getirmektedir. Şans ve kader odaklı bir oyunun içinde bireye mutluluk vaatleri satan bu kişiler, uyuşumcu toplumun idealize edilmiş unsurları hakkında cesurca söylemler üretmektedir.

İNTERNET GAZETELERİNİN ASTROLOJİ SAYFALARINDA MUTLULUK TAVSİYELERİ ÜZERİNE BULGULAR

Postmodern korkuları bünyesinde barındıran, hastalıkla çevrili yepyeni bir risk ve endişe dünyasına kapı aralayan Covid-sonrası dünyada, astroloji gibi kaçış noktalarının daha da yükselişe geçtiği gözlemlenmektedir. Bu süreçte, salgın hastalığa dair korkularıyla yüzleşen kitleler, özellikle internet üzerinden astrologlara sorular yağdırdıkları gibi, kitle medyasının çeşitli alanları astroloji temalı yayınlara ve programlara daha çok zaman ayırmaya başlamıştır. Fatih Altaylı'nın Astrolog Dinçer Güner, Hande Kazanova ve Öner Döşer'i konuk ettiği 2020 yılı Yılbaşı Özel programındaki astroloji yorumları ve pandemi tahminleri izleyicilerin ilgisini çektiği gibi astrolojiye olan ilgiyi de ortaya çıkarmıştır. Aynı program konuklarıyla bir yıl sonra “*Türkiye’yi nasıl bir yıl bekliyor? Salgını bilen astrologlar yanıtıyor*” başlıklı Teke Tek - Yılbaşı Özel programı, Youtube üzerinde yaklaşık 1.5 milyon görüntülenme sayısına ulaşmış durumdadır. Youtube kanalında, “2020’de salgını tahmin eden Teke Tek’in gökyüzü avcıları 2021 için ne öngörüyor?” sorusunu öne çıkaran yayında, “*Koronaya ne zaman veda ediyoruz?, Yeni yıla hangi gelişme damga vuracak?, 2021 hangi burca, ne getirecek?*” soruları tarihsel bir sıçrama yapılmışçasına Büyük Londra Vebası’nı hatırlatmaktadır: “Zavallı insanlar sahte astrologlara bir salgın olup olmayacağını sorduklarında aldıkları yanıt her zaman evet oldu, çünkü onlar ticaretlerini bu yolla sürdürüyorlardı. İnsanlar böyle korku içinde olmazsa büyücülerin işi bitecek, zanaatları ellerinden gidecekti” (Defoe, 2020: 29). Kitle medyasında uzun yıllardır geniş yer işgal eden astroloji böylece Covid sonrası iletişim dünyasındaki etkisini ve popüleritesini artırmıştır.

İnternet gazetelerinde bireyleri günlük, haftalık, aylık, yıllık periyotlarda erişilmesi gereken bir ufuk çizgisine yönlendirmeye çabalayan astroloji ve türev yaklaşımlar, popüler kültürün bir pazar metası haline gelmiş durumdadır. Astroloji yorumlarının idealize ettiği yaşam alanı, kitleye, burjuva mutluluğunun gerçekleşebilme ihtimali hakkında umutlar dağıtmaktadır. Bu mutluluk anları yaşamın her bir anını sarmaladığından akışkandır ama gerçekleşme ihtimali açısından oldukça güçtür. Günlük astroloji sayfaları, ikili ilişkiler, aşk, sağlık, aile, çocuklar, iş, para, kazanç ve eğitim gibi alanlarda yoğunlaşan temalarıyla bireysel ve toplumsal bir sınırın meşrulaştırıcısı konumundadır. Bu temalarla yüklü astroloji yorumları, okur özneye bir mutluluk vaadinde bulunmakta, başarı, huzur, sağlık gibi kriterler üzerinden bir kategori yaratarak belirli davranış modellerini örnek olarak sunmaktadır. Astroloji sayfalarının sözdizimsel yapıları, astroloğun otoriter bir figür olarak kurulduğu, okur öznenin ise mutluluk arayışında olan yolunu kaybetmiş pasif bir birey olarak sembolize edildiği hiyerarşik bir kurulumu incelemektedir. Astroloji sayfaları analiz edildiğinde, kullanılan sözcük, ifade ve sıfatların ve dil bilgisi seçiminin bu hegemonik konumu güçlendirdiği görülmektedir.

Çalışmanın örneklemini teşkil eden Habertürk (H¹), Hürriyet (H²), Milliyet (M¹) ve Posta (P¹) gazetelerinin 1-15 Temmuz tarihleri arasında analiz edilen günlük burç yorumları, hem kişisel hem de toplumsal alanın inşasına dayalı olarak incelenmiştir. Böylelikle, “belli sosyal grupları kesen ortak bir karakterin parçası ve bu grupların deneyimlerinin ürünü olarak toplumsal bir karakter” (Riesman, 2016:24) inşa eden astroloji yorumlarında kesişen girift karakter tipolojisinin açığa çıkarılması amaçlanmıştır. Benzer şekilde, pek çok duygusal alana aynı anda hitap eden astroloji söyleminde, “duyguların her zaman bir kendi-öteki alanına yerleştiği” (Chodorow, 2007: 29) yorumundan hareketle, benlik, kimlik ve öteki kurgusuna ve mutluluğun kategorik düzenlenmesine yönelik bir sorgulama gerçekleştirilmiştir. Gazetelerin günlük astroloji söyleminin inşa ettiği karakter tipolojisi ve mutluluk formüllerine dair iki farklı tablo oluşturularak, kitle medyasının salgın sonrası astroloji anlatısının izleri detaylandırılmaya çalışılmıştır.

Günlük burç yorumları ile beraber, yükselen burç, burçların aşk uyumu, yıldızların yorumlanması gibi detaylı bir internet sayfasına sahip olan Habertürk gazetesi (H¹), HT Hayat sayfasında Rümeyza Ergüden’in astroloji yorumlarını okurla buluşturmaktadır. Tablo 1’de yer alan karakter tipolojisi, bu yorumlarda inşa edilen öznenin sahip olduğu/olması gerektiği karakter özellikleri ve toplumsal karşılığından yola çıkılarak hazırlanmıştır. İyi hissetme adı altında mevcutla yetinme, bilinmeyen gizli özelliklere sahip olma, karakter olumlama gibi

taktiklerle kapitalist-modern dünyanın “Nasıl bir karakter arzulanıyor?” sorusuna verdiği cevapların özeti niteliğinde olan bu tablo, aynı zamanda toplumsal görünümün nasıl olması gerektiğine de bir cevap niteliğindedir. Gazetenin yorumlarında dikkat çeken unsurlardan birisi, kapasitesini sonuna kadar kullanan ve kendisine odaklanan bir kimlik inşasının tavsiye edilmesidir.

Bireysel: fiziksel/zihinsel/mizaca dayalı özellikler		Toplumsal: arzulanın özne özellikleri	Benlik/kimlik inşası		Öteki kurgusu
kararlı ruh ve keskin zekâyâ sahip	hatalarla barışan	çok sayıda insanın ilgi duyduğu	kendini keşfetme	kendine nezaket gösterme	dostluklardan elde edilen kazanımlar
güçlü yapılı	pozitif enerjili	hayranlık beslenen	kendine zaman ve kaynak ayırma	kendine yatırım yapma	ihmal edilmiş arkadaşlar
dâhiler gibi büyük düşünen	hızlı kararlar alan	sahne ışıklarına sahip	kendi sorunlarına çözüm bulma	kendine teşekkür etme	iyi niyetli olmayan kişiler
tedbiri davranan	geniş bilgili	çevredekiler için ilham ve cesaret kaynağı olan	kendini önceleme	kendini izole etme	monoton kalabalıklar
cesur, girişken, ısrarcı	korkusuz adımlar atan	bütün ilgiyi üzerine çeken	kendini ödüllendirme	kendini tehlikede hissetme	size tutunarak yaşayan insan
nazik doğallı	ilerici fikirli	takdir edilen	kendine odaklanma	kendine bir şey katma	güvenilir kişilere danışma
eleştirilere kulak asmayan	içinde gizli cevhere sahip	yüksek cazibeli	kendini gerçekleştirme	kendini cesur hissetme	vakit çalan insanlar

Tablo 1: Habertürk Gazetesi (H¹) Karakter Tipolojisi¹

H¹'in günlük astroloji yorumlarının analizine dayalı olarak oluşturulan ve uyumcu/konformist toplumun arzulanın öznesinin nasıl mutluluğa erişeceğini detaylandıran Tablo 2, karakter tipolojisindeki özellikleri içeren Tablo 1'deki çelik iradeli birey tasavvurunu güçlendirmektedir. Mutluluğun önemli bir belirleyeni olan uyumcu/konformist yaşam, bireyin mutlu olabilmesini içinde bulunduğu duruma eleştiri getirmemesiyle ilintilendirmektedir. Böylelikle, birey sistemin pasifize edilmiş, itaatkâr bir üyesine dönüşmekte ve mutlu olabilmesi daha zahmetsiz hale gelmektedir.

¹ Çalışmada oluşturulan ve dört gazeteye de uyarlanan karakter tipolojisi tablosu, hem içsel hem de dışsal boyutuyla bireyi tanımlamaya aracılık edecek öznelarası ilişkilerin var olduğu bir yapıdan hareketle dizayn edilmiştir. Bu amaçla, Chodorow (2007), Sennett (2012) ve Riesman'ın (2016) çalışmalarından faydalanılmıştır.

Uyuşumcu/konformist bir yaşam	Mutluluk için ne yapmalı?		Yenilik tutkusu	Her zaman 'daha' iyisi!
azla yetinme/şükretme	yola çıkma	öfkeyle yüzleşme	yeni arkadaşlıklar kurma	daha net, anlaşılır olma
günün tadını çıkarma	sorumluluklardan kurtulma	özel hayatına odaklanma	yeni bir aktivite deneme	daha çözümcü yaklaşma
ortama uyum sağlama	hataları hoş görme	geri adım atmayı bilme	yeni şeylere şans verme	daha keyifli olma
rahat ve konforlu bir yaşam sürme	hayata karışma/ yalnız kalmama	cesur adımlar atma	şartlara uygun yeni planlar yapma	daha çok kazanç getirme
var olanın tadını çıkarma	özgüveni yükseltme	korkularına meydan okuma	yeni dünyalar keşfetme	hayata daha sıkı tutunma
uzlaşmacı olma	hıza ayak uydurma	zirvenin tadını çıkarma	yeni ve farklı insanlarla tanışma	daha açık olmaya çalışma
ana odaklanma	günü tutkulu geçirme	maddi ve manevi kazanımlar elde etme	yeni tempoya alışma	daha fazlasını elde etme
tatminkâr ve dingin bir yaşam sürme	ipleri eline alma	meditasyon/ detoks yapma	yeni fırsatlarla karşılaşma	daha sağlıklı düşünme

Tablo 2: Habertürk Gazetesi (H¹) Mutluluk Formülleri

Burjuva değerlerle kategorize edilen, uyuşumcu ve aldanımcı bir toplumun ön koşulu olarak beliren ve burjuva mutluluk değerleriyle çevrili bir yaşam dünyasında bireye aşıl原因an özellikler, kişisel gelişimci rekabetçi iş dünyasının özelliklerini andırmaktadır. Bu birey, kapitalist modern dünyayla barışık bir insan olarak kurgulanmaktadır. Astroloji yorumlarındaki tavsiye, öğüt, öneri ve ihtimallere dayalı cümleler, kitlenin geneline hitap edecek bir yorum inşa ederken, kullanılan *siz* dili, kişiselleştirilmiş bir metin okunduğu hissiyatını aşmaktadır. Bu anlam örüntüsü, Marcuse'nin (1968: 134) yorumunu akla getirmektedir:

İleri haberleşme metodlarında büyük rol oynayan, kişiselleştirilmiş dil, teklifsizlik yaratmaktadır. 'Sizin' milletvekiliniz, 'sizin' yolunuz, 'sizin' bakkalınız, 'sizin' gazeteniz ya da 'size' getirildi, 'sizi' çağırıyor vb. Bu biçimde size kabul ettirilmiş, standart ve genel nesnelere ve işler 'özellikle sizin için' hazırlanmış gibi ileri sürülürler.

Olasılıklar ve ihtimalleri hesaba katan bu söylem, ufacık bir olayın gerçekleşme ihtimaline odaklanarak, birkaç cümleye sıkıştırılmış mutluluk reçetesi satmaktadır. Gazetenin bazı yorumları bu konuda örnek teşkil etmektedir:

"Farklılaşan yolları benimsemeye çalışırsanız hayatınızda mutluluğa da yer açmış olacaksınız" (Habertürk, 05.07.2021, İkizler).

"Sağlığınız ve mutluluğunuz için düzeninizde bazı değişiklikler yapmayı düşünebilirsiniz" (Habertürk, 05.07.2021, Yay).

“Mutluluğun sizin yarattığınız bir şey olduğunu ve çaba gerektirdiğini unutmayın” (Habertürk, 08.07.2021, Kova).

“Mutlu olmayı seçtiğiniz sürece her şey yoluna girecektir” (Habertürk, 11.07.2021, Kova).

Yorumlarda yer alan bu ifadeler, zaman zaman uyumun ve uzlaşmanın yerine, direnmenin de gerekli olduğunu vurgulayarak çelişkili bir yol sunmaktadır. Aynı zamanda, mutluluğun basit bir formülle ulaşılan bir ilaç gibi önerilmesi, duygu karmaşasının ve çözümsüzlüğün doğmasına yol açmaktadır.

Hürriyet gazetesinin (H²) internet sayfasındaki Mahmure bölümünde yer alan günlük astroloji yorumlarındaki anlatılara dayanarak oluşturulan Tablo 3’deki veriler, toplumda yüksek oranda arzulanan, yüceltici niteliklerle örülü, motive edici bir karakter tipolojisini resmetmektedir. Ancak bu bireyin, düşmanlarla çevrili bir ortama sahip olduğunu da işaret eden astrolojik yorum, biz ve öteki algısını güçlendirmektedir. Ötekilik inşasına yer veren gazete, bireyin her an her yerde bir tehlikeyle karşılaşma ihtimaline işaret etmektedir. Bu noktada, birey yaşadığı toplumda bir düşman tasavvuruyla çerçevelendiğinden, muhtemel tehlike, risk ve düşmanlıklara karşı uyarılmaktadır.

Bireysel: fiziksel/zihinsel/mizaca dayalı özellikler		Toplumsal: arzulanan özne özellikleri	Benlik/kimlik inşası		Öteki kurgusu
şeffaf ve ılımlı	duyguları kontrol eden	parlayan	kendi değerini belirleme	kendi kendini besleme	çevredeki bencil insanlar
duyguları dolu dolu hissedemeyen	sade ve net üsluplu	kıskanılan	kendini yenileme	kendine ek alan oluşturma	iyi niyetli olmayan/düşman kişiler
doğru	sabırlı ve güçlü	üsler ve çevre tarafından takdir cümleleri duyan	kendini kontrol etme/ hâkim olma	kendine odaklanma	başa çıkmakta zorlanılan insanlar
sakin ve sessiz yapılı	güvenilir davranışlar sergileyen	hayranlık duyulan	kendinin önemli olduğunu unutmama	kendine yüklenmeme	sizi hak eden insanlar
savaşma içgüdüüne sahip	yeni, farklı bakış açısına sahip	gururu okşanılan	kendini yönetme	kendini gösterme	egosal davranışları olan kişiler
çok yönlü düşünen	mantıklı düşünen	öne çıkan	kendini zor duruma sokmama	kendini anlatma	arkadan konuşan kişiler
korkuları yöneten	tutarlı ve sevecen				

Tablo 3: Hürriyet Gazetesi (H²) Karakter Tipolojisi

H²'nin astroloji yorumunda da, uyumlu bir bireyin sahip olması gereken özellikler ön plana çıkarılmaktadır. Böylelikle, astrolojinin liberal anlatısını güçlendiren bu adaptasyon eğilimi, bireyi sisteme karşı sakin ve ılımlı hale getirmektedir. Mutlu olmanın detaylarına yoğunlaşan astroloji sayfası, çevreyle iyi geçinen ancak kendisine de yoğun şekilde zaman ayıran orta halli dengeli bir bireyi karakterize etmektedir.

Uyumsuzcu /konformist bir yaşam	Mutluluk için ne yapmalı?		Yenilik tutkusu		Her zaman 'daha' iyisi!
evrene şükretme	duygularını yaşama	değerli olduğunu hissetme	yeni bir alan açma	yeni şans kapılarını çalma	daha ılımlı davranma
direnme yerine uyumlanma	anın keyfini çıkarma	değişime açık olma	yeni gelişmeler	yeni bir adım atma	daha doğru davranma
akışa bırakma	korkularla yüzleşme	iletişimi güçlendirme	yeni işbirlikleri içinde olma	yeni ticari anlaşmalar yapma	daha hızlı çözme
çabuk adapte olma	sürprizlere açık olma	bilinçaltını yönetme	yeni bir aşka yelken açma	yeni bir projeye başlama	daha hassas değerlendirme
tarafını belli etmeme	gereksiz risklere girmeme	duygulardan arınma	yeni bir dönemin kapısını aralama	yeni arkadaş grupları içerisine girme	daha özgür kılma
	harika işler ortaya çıkarma	profesyonel davranma	yeni bir girişim için harekete geçme	yeni kişilerle tanışma	daha iyi hissetme
	teklifleri değerlendirme	sadeleşmeye gitme	yeni bilgiler edinme	yeni bir eğitime başlama	daha çok şevklendirme
	farklı bir yaşam tarzını benimseme		yeni iş sahası yaratma	yeni bir düzen kurma	daha fazla kamçılama
			yeni bir yol haritası çizme	yeni bir ev/ aile kazanma	daha olumlu sonuçlanma

Tablo 4: Hürriyet Gazetesi (H²) Mutluluk Formülleri

H²'nin astroloji içeriklerinde geçmiş yaşantıların merkezi bir öneme sahip olduğu, eğitim, ilişkiler, ekonomi odaklı bir anlatının ağır bastığı gözlenmektedir. Gazetenin içeriğinde mutluluk formülünün 'yeni' odaklı olduğu görülmektedir. Yorumlarda bu kelimenin toplam 44 kere geçmesi bu noktada önemlidir. 'Yeni'lik temalı yorumlar, her an her yerde gerçekleşmesi muhtemel olan gelişmelerin genelleyciliğine sığınmayı kolaylaştırmaktadır. Böylece, yorumların muğlak ve müphem karakteri ileride gerçekleşecek olaylara dikkat çekmektedir. Yorumlardaki mutluluk merkezli cümlelerin birkaçı aşağıdaki gibidir:

"Birlikte ve sağlıklı olmanın, mutluluğun ve huzurun tadını çıkarın" (Hürriyet, 04.07.2021, Oğlak).

“Mutluluktan yerinizde duramadığınız zamanlardasınız. Tadını çıkarın” (Hürriyet, 10.07.2021, Yengeç).

“Duygu ve mantık dengesini iyi ayarladığınız sürece aldığınız karardan mutlu olacaksınız” (Hürriyet, 10.07.2021, Oğlak).

“Kendinizi yeniden yapılandırduğunuz bu alanı mutlu olduğunuz şeyler üzerine kurun” (Hürriyet, 10.07.2021, Kova).

H²'nin günlük astroloji yorumu, pozitif yüklü değerleri içselleştiren bireyin mutluluğunu incelemektedir. Haz ve mutluluk merkezli yaşamın ön koşulu böylelikle hem anı yaşamaktan ve ılımlı olmaktan hem de geleceğe dair ciddi yatırımlar yapmaktan geçmektedir. Bu noktada, insan duygularının kompleks doğası astroloji yorumlarında kaybolmaktadır. Bireyi her daim mutlu hissettirecek toplumsal yapının gerçekliği bir yana, rakip güçlerin bu yapıya birer tehdit olarak kurgulanması oldukça taktikseldir. Bu anlatı, mutluluk reçetesini gerçekleştiren bireyin ‘bencil’ insan doğasına kaymasına sebep olacak cinstendir.

Milliyet Gazetesi (M¹) astroloji bölümü, astrolog-yazar R. Hakan Kırkoğlu'nun tavsiye ve yazılarını, günlük, haftalık, aylık burç yorumlarını, burçların genel özelliklerini, yükselen burç ve burç uyumu gibi çeşitli içerikleri sunmaktadır.

Bireysel: fiziksel/zihinsel/mizaca dayalı özellikler		Toplumsal: arzulanan özne özellikleri	Benlik/kimlik inşası		Öteki kurgusu
girişken, atak	iddialı ve girişken	tanınma arzusu olan	kendi iç dünya ve ihtiyaçlarına yönelme	kendini endişeli hissetme	yakın çevredeki dedikodular
hassas	sakin	üstlerle iletişimi yüksek	kendini daha iyi ifade etme	kendine yönelmek isteme	keyif alınan kişiler
sabırlı ve dengeli	bütünü görebilen	üstlerle yeni girişimlerde bulunan	kendi iç sesine güvenme	kendine zaman ayırma	arkadaşlarla sohbet etme
akılcı	dışa dönük		kendi iç sesini dinleme	kendini sıkışmış hissetme	açık düşmanlara karşı tedbirli olma
yaratıcı ve dikkat çekici	kontrollü		kendini daha iyi anlatma	kendini başarılı görme	başkalarından destek alma
iyimser	hareketli		kendini şanslı hissetme	kendinle ilgilenme	
zihinsel açıdan canlı	çalışkan				

Tablo 5: Milliyet Gazetesi (M¹) Karakter Tipolojisi

M¹ astroloji yorumu, karakteristik anlamda bazı nitelikleri yüklediği bireyin toplumsal süreçte uyumlu ve iyi iletişimli birisi olmasını tasavvur etmektedir. Gazetenin ötekine yönelik

söylemi daha ılımlı ve müzakereci bir çizgidedir. Öyle ki, birey çevresiyle etkileşim halinde olan, yer yer destek, kazanç elde eden bir etkileşimde görünmektedir. Ancak çevredeki düşman tehdidine dair de okur açık şekilde uyarılmaktadır.

Uyuşumcu /konformist bir yaşam	Mutluluk için ne yapmalı?		Yenilik tutkusu	Her zaman 'daha' iyisi!
bazı durumları/insanları olduğu gibi kabullenme	organize olma	çaba sarf etme	yeni adımlar ve girişimler	daha çok dikkat çekme
olayları akışına bırakma	cömertçe davranma	sorumluluk alma	yeni fikirler ve değişiklikler	daha sakin olma
gündelik rutinden çıkmama	iletişime açık olma	konsantre olma	yeni yerler ziyaret etme	daha verimli olma
bazı konularda bırakma/vazgeçme	olumlu adımlar atma	iç sesini dinleme	yeni fikirler geliştirme	daha destekleyici koşullarda olma
	imaj değişikliği yapma	yönünü netleştirme	yeni konulara ilgi duyma	daha iyi değerlendirme
	yapıcı hareketler içinde olma	zevk alınan işlerle uğraşma	yeni yolculuklar planlama	daha fazla desteğe ihtiyaç duyma
	akışta kalma	yaratıcı konularla uğraşma	yeni başlangıçlar yapma	daha çok tatmin olma
	elinden gelenin en iyisini yapma		yeni haberler alma	daha iddialı hissetme

Tablo 6: Milliyet Gazetesi (M¹) Mutluluk Formülleri

M¹'in Tablo 6'da vurgulanan uyuşumcu/konformist toplum görünümü, kabullenmenin sıklıkla vurgulandığı bir anlatıyı yaratan mutluluk basamaklarını içermektedir. Gazetenin yorumları, var olanla yetinilmesine ve mevcut durumun kabullenilmesine yoğunlaşmaktadır. Yorumlarda dikkat çeken öğelerden diğeri de, 'daha' kelimesinin göze çarparak denli sıkça kullanılmasıdır. Gazetede baskın olan ve 104 kere kullanılan bu kelime, bireyin rekabetçi toplumda her zaman çitayı yükseltmesi gerektirdiğini hatırlatmaktadır. Böylelikle, liberal toplumun yumuşak anlatısı bir yandan uyumcu, kabullenmeci ve itaatkâr bir bireyi arzularken, diğeri yandan kapitalist ticari ilişkilerin rekabetçi yönünü andıracak şekilde girişken ve hırslı bir karakteri ön plana çıkarmaktadır. M¹'in yorumları, diğeri gazetelere benzer şekilde 'yeni' olanın makbul olduğu noktasına yoğunlaşmaktadır. Bu ifadenin yaygınlığı, şimdi'de mevcut olmayan ancak en kısa sürede gerçekleşecek 'eli kulağı'nda bir durumun heyecanını yaratmaktadır. Astroloji yorumlarının zamana yönelik yarattığı diğeri algı, "ilerleyen saatler, ilerleyen zamanlar" ifadeleriyle herhangi bir durumun geleceğine dair bir beklenti yaratmasıdır. "Gizli kalan konular, bilinmeyen konular" ifadeleri ise gizemselleştirmenin aracısı olurken, okurun mevcut durumu ve gelecek olayları sorgulamasına, sebepsiz yere endişelenmesine neden olmaktadır.

Posta Gazetesi (P¹) internet sayfası, Filiz Özkol ve Hande Kazanova imzasıyla çıkan astroloji yorumlarının yanı sıra, diğer kitle gazetelerinde mevcut olan muhtelif içeriklerle doludur. Gazetenin bireysel özellikleri ele alış biçimi, diğer gazetelerden farklı şekilde daha kısa ve nettir. Toplumsal boyutta bireyi yücelten, öven ve motive eden ifadeler öne çıkarılmaktadır. Toplumsal karakter inşasında öteki kurgusunun risk kategorisi altında yer aldığını ancak zaman zaman etkileşime dayalı durumların doğabileceği vurgulanmaktadır.

Bireysel: fiziksel/zihinsel/mizaca dayalı özellikler			Toplumsal: arzulanmış öznel özellikleri	Benlik/kimlik inşası		Öteki kurgusu
kibar	disiplinli	çabuk kavrayan	çalışmaları ilgi gören	kendi doğrularına güvenme	kendine zaman tanıma	konumunu kıskananlar
derin ve keskin görüşlü	dengeli	kontrollü	hayranlık uyandıran	kendi düşünceleriyle hareket etme	kendini güçlü hissetme	baskıcı tavır takınan kişiler
sabırlı	yaratıcı	etkileyici	yüksek cazibeli	kendini ispat etme	kendini özgür hissetme	çevrede bizi kullanan kişiler
çabuk kavrayan	adaletli	hırslı	sempati toplayan	kendi düşüncelerini savunma	kendini geliştirme	rakipler tarafından takip edilen
orijinal fikirli	gelişmeye açık	temkinli	destek ve takdir gören	kendini yenileme	kendini sorgulama	dikkat edilmesi gereken kişiler
girişimci	aktif	esprili		kendini yalnız hissetme		aktif kişilerle iş birliği içine girme

Tablo 7: Posta Gazetesi (P¹) Karakter Tipolojisi

Tablo 7’de yer alan P¹’in toplumsal karakter inşası, diğer gazetelere benzer şekilde kendi kimliğini yüceltmeye dayalı bir tablo çizmektedir. Bu durum, diğer astroloji yorumlarında da var olan benlik ve hisler arasındaki gerilim üzerinden açığa çıkmaktadır.

“*Sonradan fikir değiştireceğinizi düşünerek kendinize zaman tanımalı ve tanımadığınız kişilerle duygularınızı paylaşmamalısınız*” (Posta, 04.07.2021, Koç). Bu yorum, bireyi içe dönmeye ve dış dünyaya karşı tedbirli olmaya karşı uyarılmaktadır.

Uyumsuzcu /konformist bir yaşam	Mutluluk için ne yapmalı?		Yenilik tutkusu	Her zaman 'daha' iyisi!
olaylara göre pozisyon ayarlama	problemleri gözünde büyütme	gücünü çevreye ispat etme	yeni bir planlama içinde olma	daha esnek ve yumuşak davranma
yeni duruma alışma	sosyal ilişkileri güçlendirme	gücünün farkında olma	yeni bir yön verme	daha fazla sorumluluk yüklenme
herkesi olduğu gibi kabul etme	orijinal fikirlere açık olma	hedefleri üst noktaya taşıma	yeni ilgi alanları ekleme	daha çok ön plana çıkma
	enerjiyi doğru kullanma	duygusal yaşamı renklendirme	yeni keşiflerde bulunma	daha özgür hissetme
	ustaca taktikler kullanma	sosyal hayata ağırlık verme	yeni atılımlar ve görüşmeler yapma	daha fazla çalışma
	akıllı kişilerden faydalanma	yaşantıya yeni ilgi alanları ekleme	yeni olaylara hazır hissetme	daha fazla güçlenme
	iş birliğine gitme	yaratıcılığını kullanma	yeni başlangıçlar yapma	daha kararlı davranma
	temkinli davranma	karmaşalara karşı önlem alma	yeni fırsatların doğması	daha kontrollü olma

Tablo 8: Posta Gazetesi (P¹) Mutluluk Formülleri

P¹'in Tablo 8'de özetlenen mutluluk basamakları listesi, gündelik hayata ve iş yaşamına dair arzulanan özne konumunun özelliklerini tekrarlar niteliktedir. Bu yorumlarda birey, yeni olan bir duruma hazırlıklı hale getirilirken, her zaman 'daha' iyisini amaçlaması gerektiği için yetersiz hissettirilmektedir. Tablo 9, çalışmada ele alınan dört gazetenin günlük astroloji yorumlarında baskın olan kelimeleri özetlemektedir.

Kelime	Habertürk (H ¹)	Hürriyet (H ²)	Milliyet (M ¹)	Posta (P ¹)
kendi	50	51	34	29
yeni	13	44	53	24
fırsat/şans	15	3	8	12
daha	38	15	104	14
bazı	20	11	19	12
duygu	18	35	13	34
düşünce	9	11	7	29

Tablo 9: Sık kullanılan kelimeler tablosu

Yorumlarda sık kullanılan bu ifadeler, gazetelerin söylemlerinin ağırlık merkezini göstermektedir. M¹ özellikle 'yeni' ve 'daha' kelimelerini yoğunlukla kullanarak, okurlarına gelecek olan bir mutluluğu vaat etmektedir. Benzer şekilde 'bazı' kelimesi de, şüpheyle yaklaşılması gereken bilinmeyen ve tanımlanamayan bir şeye dikkat çekmektedir. Kişisel

alandanda üstün niteliklerle çevrilmiş olan bireyin, ilişkisel alanda bazen tehditlerle çevrili olduğu (H¹), bazen de dostluk, arkadaşlıklar ve diğer kişilerle örölü olumlayıcı bir anlatı (M¹) içinde var olduğu görölmektedir. Tablonun vurguladığı duygu ve düşünce arasındaki fark ise postmodern duygu karmaşasını yansıtmaktadır. Özellikle hisler ve hislere dayalı davranışların yarattığı sonuçlar noktasında astrolojik yorum, rasyonel olma imkânından uzaklaşmaktadır.

SONUÇ

Modern yaşamın risk, tehdit ve sorunlarla yüklü ‘*aurası*’ndan kaçışın kapısını aralayan astroloji, mistisize edici söylemiyle ikame duygular dünyasını inşa etmekte ve gerçekliğin maskelenmesinde kitlesel bir meta evreni yaratmaktadır. Günümüz insanının problemlerle yüklü dünyadan kaçışı, ‘*rotam fortuna*’nın garip cazibesine aldanmak için bir bahanenin arkasına sığınmayı gerekli kılmaktadır. Fonksiyonalize edilmiş, kısaltılmış ve birleştirilmiş tek-boyutlu düşüncenin dilini (Marcuse, 1968: 134) baskın hale getiren astroloji, yapay mutluluğun üretim mekânına dönüşmüş bir popüler kültür ürünü olarak bu arayışın açık adresi haline gelmiştir. Modern insanın sıkışmışlık hissiyatına çare arayan burjuva ideolojisinin büyüdü evreni, yüceltilmiş sahte mutluluklar dünyasını astroloji yorumlarıyla kitlesel bir ürüne dönüştürmektedir.

Çalışma çerçevesinde analiz edilen dört kitle gazetesinin günlük astroloji söylemini mercek altına alan bu makale, astrolojik envanterde mutluluğun nasıl inşa edildiğine yoğunlaşmıştır. Gazetelerin astrolojik söyleminde genel olarak, toplum tarafından arzulanan bir karakter inşasının yoğunlaştığı, bu karakterin yer yer uyumlu, itaatkâr ve ılımlı, yer yer dirençli, saldırgan ve düşman algısına sahip birisi olması gerektiği vurgulanmıştır. Çalışmada yer alan ilgili tabloların da gösterdiği gibi, konformist yaşamı gereksinim haline getiren astroloji yorumları, bireyi mutluluk peşinde koşan pasif bir birey gibi kurgulamaktadır. Ele alınan dört gazetenin günlük astroloji yorumlarının alt metninde bir mutluluk ihtimali vaat edilmektedir. Böylece, mutluluk vaadi şu şekli almaktadır: Eğer bu veya şuna sahipsen ya da bunu veya şunu yapabilirsen, akabinde mutluluk gelecektir (Ahmed, 2010: 29). Mutluluk değerlerini hazır kalıp bir reçeteye indirgeyerek, mutluluk repertuarı veya hedonometrik² bir alan inşasına dönüşen astroloji söylemi, büyüden arındırılmamış, mitselleştirilmiş ve gerçek üstü bir söylemi bu şekilde baskın hale getirmektedir. Yapay bir mutluluk evreninde konformizm, boş zaman ve sosyal etkinlikler ile öznelere mutluluk dozunun artacağına dair tahliller üreten astroloji

² Hedonometre / *hedonimeter*, yaklaşık olarak 1880 yılında icat edilen mutluluk veya hazzı ölçmeye yarayan bir cihazdır.

yorumları, umut dağıtarak görevini inşa eden ve zamansız bir söylemi klişe ifadelerle üreten sahte bir evrensellik taşımaktadır. İnsan hafızasının olumlu yönüne hitap eden mutluluk yüklü astroloji yorumları, her şeye rağmen ihtimaller denizinden çıkacak bir şansa odaklanmaktadır. Şans ve fırsat faktöründen öteye gidemeyen yorumlar, duygu karmaşasının önünü açtığı gibi, bu kaotik ortamdan doğabilecek tüm ihtimallerin göz önünde bulundurulmasını sağlamaktadır. Sonuç olarak, mutluluk reçeteleriyle dolu astroloji alanı, salgın sonrası dünyasında artışa geçtiği gözlemlenen huzursuzluk semptomları için kitlesel bir avuntu olmaya devam etmektedir.

KAYNAKÇA

Adorno, T. W. (2012). *Minima Moralia*. Çev: Orhan Koçak- Ahmet Doğukan. İstanbul: Metis Yayınları.

Adorno, T. W. - Horkheimer, M. (2010). *Aydınlanmanın Diyalektiği*. Çev: Nihat Ülker-Elif Öztarhan Karadoğan. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Ahmed, S. (2010). *The Promise Of Happiness*. USA: Duke University Press.

Astrology.

<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/astrology?q=astrology>. Erişim tarihi: 12.05.2021.

Atamtürk, Ü. A. (2003). *Medya İçeriği Olarak Yıldız Falı Analizi, Örnek: 'Elle' Dergisi Yıldız Falı Sayfasının Çözümlemesi*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 17, 71-87.

Baucells, M.- Sarin R. (2012). *Engineering Happiness. A New Approach for Building a Joyful Life*. USA: University of California Press.

Baudrillard, J. (2005). *Şeytana Satılan Ruh ya da Kötülüğün Egemenliği*. Çev: Oğuz Adanır. Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Bauman, Z. (2003). *Modernlik ve Müphemlik*. Çev: İsmail Türkmen. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Bauman, Z. (2013). *Modernite, Kapitalizm, Sosyalizm*. Çev: F. Doruk Ergun. İstanbul: Say Yayınları.

Bauman, Z. (2014). *Siyaset Arayışı*. Çev: Tuncay Birkan. İstanbul: Metis Yayınları.

Benjamin, W. (2016). *Parıltılar*. Çev: Yılmaz Öner. İstanbul: Belge Yayınları.

Bunge, M. (1984). *What is Pseudoscience*. *Skeptical Inquirer*, 9 (1), 36-46.

Chodorow, N. J. (2007). *Duyguların Gücü. Psikanalizde, Cinsiyette ve Kültürde Kişisel Anlam*. Çev: Jale Özata Dirlikyapan. İstanbul: Metis Yayınları.

Defoe, D. (2020). *Veba Yılı Günlüğü*. Çev: İris Kantemir. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

- Fiske, J. (2012). Popüler Kültürü Anlamak. Çev: Süleyman İrvan. İstanbul: Parşömen Yayınları.
- Fromm, E. (1994). Erdem ve Mutluluk. Çev: Dr. Ayda Yörükan. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Fromm, E. (2006). Psikanaliz ve Din. Çev: Elif Erten. İstanbul: Say Yayınları.
- Gans, H. J. (2007). Popüler Kültür ve Yüksek Kültür. Çev: Emine Onaran İncirlioğlu. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Genazino, W. (2019). Mutsuzluk Zamanlarında Mutluluk. Çev: Süreyya Turhan. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Held, D. (1980). Introduction to Critical Theory Horkheimer to Habermas. Cambridge: Polity Press.
- İlhan, B. (2004). Astroloji Dersleri. İstanbul: İlhan Yayınevi
- Marcuse, H. (1968). Tek Boyutlu İnsan. İleri Endüstri Toplumun İdeolojisi Üzerinde İnceleme. Çev: Seçkin Çağan. İstanbul: May Yayınları.
- Pınarbaşı, G. (2020). Kültür Endüstrisi Bağlamında New Age Uygulamalarından-İnançlarından Astrolojinin Facebook Dolayımı İçerik Analizi (2018-2019). Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Riesman, D. (2016). Yalnız Kalabalık. Amerikan Toplumsal Karakterinin Değişimi Üzerine Bir İnceleme. Çev: Yeşim Erdem. Ankara: Heretik Yayınları.
- Rigel, N. - Dursun, O. (2015). Kültür Endüstrisinin Sahte Rasyonalitesi: Yıldız Falları. Global Media Journal TR Edition. 5(19), 227-270.
- Sennett, R. (2012). Karakter Aşınması. Yeni Kapitalizmde İşin Kişilik Üzerindeki Etkisi. Çev: Barış Yıldırım. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Teke Tek - Yılbaşı Özel Programı, <https://www.youtube.com/watch?v=avtjwyGfTVw> Erişim tarihi: 13.04.2021
- Topal, S. (2020). Mitolojiden Bilime İnsanın Yolculuğu. Bilim ve Ütopya. Sayı: 314 (26), 27-33.
- Uyar, T. (2016). Astroloji Sözdebilimi ve Toplum için Yarattığı Tehditler Üzerine Bir Tartışma. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi. Cilt 6, Sayı 1, 50-60.
- Uyar, T. (2020). Bilim ve Sözdebilim: Neden İnanıyoruz ve Ne Zararı Var?. Bilim ve Ütopya. Sayı: 314 (26), 14-21.
- Yardımcı, A. B. (2019). Bilim ve Sözde Bilim: Bilimsel Topluluğun Doğasının Belirlenmesi ve Sözde Bilimin Ayırt Edilmesine Yönelik Sosyal Bir Ölçüt. Kaygı, 18(II), 567- 588.
- Yetkin, B. (2016). Yıldızların Altında İktidar Savaşı: Hegemonyanın ve Kimliğin İnşası. Akdeniz İletişim Dergisi. Sayı 25, 34-63.